

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายวรวิทย์ กังศศิเทียม ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕ - ๑๖/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๔/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๕/๒๕๖๔

วันที่ ๖ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { ศาลอาญา

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” และวรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

บทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลนั้น ประเทศต่าง ๆ ในสากลต่างยอมรับว่า ผู้พิพากษา ตุลาการจะต้องมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่มีอิสระแล้วย่อมไม่สามารถทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในแต่ละประเทศต่างมีหลักในการคุ้มครองความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ตุลาการ ไว้แตกต่างกัน บางประเทศ

ให้ความคุ้มครองมาก บางประเทศให้ความคุ้มครองน้อย การกระทำใด ๆ ที่ขัดขวางการดำเนิน กระบวนพิจารณาคดีในศาล หรือทำให้ศาลไม่อาจทำหน้าที่บริหารงานยุติธรรมได้โดยเรียบร้อย จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติในเรื่องละเมิดอำนาจศาลเพื่อคุ้มครองการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีในศาล คุ้มครองสถาบันศาลในการพิจารณาคดี

การละเมิดอำนาจศาล หมายถึง การกระทำใด ๆ อันเป็นการรบกวนขัดขวาง หรือแทรกแซง หรือเป็นอุปสรรคต่อศาลในการบริหารงานยุติธรรม รวมทั้งการใช้คำพูดหรือการกระทำการอื่นใด อันเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรี การทำให้ด้อยค่า ทำให้ความน่าเชื่อถือของศาลลดลง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความฝ่ายใด หรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นใช้อำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ (ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ (ข) ให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ” วรรคสอง บัญญัติว่า “การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาล นั้นพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับ ไม่เกินห้าร้อยบาท” ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตราขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและให้การดำเนินกระบวนพิจารณา เป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรมอันเป็นมาตรการทางกฎหมายประการหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับตามหลักสากลทั่วไป ศาลในแต่ละประเทศทั่วโลกได้นำไปใช้ประกอบการดำเนินกระบวนพิจารณาพิพากษาของศาลให้สมเจตนารมณ์ เพื่อผดุงความยุติธรรมแก่คู่ความ โดยที่ศาลมีอำนาจหน้าที่ชี้ขาดหรือจัดข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้ง หรือความเดือดร้อนให้แก่คู่ความก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการหรือเครื่องมือบางอย่างสำหรับ ให้อำนาจแก่ศาลเพื่อให้ศาลปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้โดยอิสระ ไม่ถูกแทรกแซง โดยคู่ความหรือบุคคลอื่น เมื่อศาลมีหน้าที่ต้องพิจารณาพิพากษารรคดีเช่นนี้จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติ ของกฎหมายในเรื่องละเมิดอำนาจศาลซึ่งให้อำนาจศาลไว้เป็นพิเศษโดยคำนึงถึงการผดุงความยุติธรรม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและให้การดำเนินกระบวนพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรม การกำหนดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงเป็นหลักการพื้นฐานในการที่จะรักษาระบบกฎหมาย ให้มีความมั่นคง เพื่อปกป้องความน่าเชื่อถือของศาลในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการอันเป็นอำนาจ ในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมาย และเพื่อเป็นหลักประกันว่าศาลจะสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้โดยอิสระอย่างแท้จริง ปราศจากการกระทำอันเป็นการรบกวน ขัดขวาง ช่มชู้

บับบังคับ ดูหมิ่นศาล กระทำการอันเป็นปรปักษ์ ขัดขืนไม่เคารพเชื่อฟังข้อกำหนดหรือคำสั่งของศาล ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมิได้กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้พิพากษา ศาล และตุลาการเป็นการส่วนตัว

สำหรับข้อโต้แย้งของผู้ถูกกล่าวหาที่ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี คือ (ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ (ข) ให้งลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ และกำหนดโทษจำคุกไว้สูงสุดถึงหกเดือน เป็นบทบัญญัติที่ให้ดุลพินิจแก่ศาลสามารถลงโทษจำคุกได้สูงสุดถึงหกเดือน ได้ทันทีโดยปราศจากการใช้มาตรการอื่น ๆ ก่อน และเป็นการกำหนดโทษที่รุนแรงทั้งที่ยังมีมาตรการที่จำกัดสิทธิที่น้อยกว่า ไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็น และเป็นมาตรการที่ทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องถูกจำกัดอย่างรุนแรงและสูญเสียไปมากกว่าประโยชน์สาธารณะที่ได้รับในเรื่องการทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยสงบเรียบร้อย อันเป็นการเพิ่มภาระและจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดต่อหลักความได้สัดส่วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ เป็นบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ โดยกำหนดวิธีการลงโทษไว้ คือ ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือให้งลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการสั่งลงโทษให้สามารถสั่งลงโทษได้เฉพาะวิธีการที่กฎหมายกำหนด เป็นกรณีให้ศาลใช้ดุลพินิจตามหลักความจำเป็นเพื่อกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาน้อยที่สุดแต่ต้องบรรลุเป้าหมายได้ด้วย โดยศาลสามารถเลือกใช้วิธีการที่กฎหมายกำหนดนั้นได้ตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี และไม่ได้หมายความว่าศาลจะต้องสั่งลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยทันทีแต่อย่างใด การที่จะรักษาความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือการที่ศาลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นที่ศาลต้องมีอำนาจเพียงพอที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งของศาล และต้องมีอำนาจเพียงพอที่จะควบคุมให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว หากไม่ให้อำนาจแก่ศาลในการบังคับบัญชา การดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยเรียบร้อยแล้ว การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาอื่น ๆ ก็ย่อมดำเนินไปด้วยความยากลำบาก และเพื่อที่จะรักษาอำนาจของศาลดังกล่าวตลอดจนเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงต้องมีมาตรการลงโทษไว้ใช้ลงโทษผู้ที่กระทำการอันเป็นการละเมิดอำนาจศาลสำหรับการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น และเพื่อบังคับให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามคำสั่งศาล เหตุที่บทบัญญัติความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีบทลงโทษที่ใช้ลงโทษผู้ละเมิดอำนาจศาลก็เพื่อให้เกิดความยำเกรงศาล เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาล

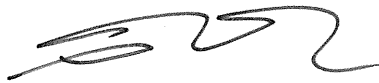
เพื่อให้ศาลสามารถควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย รวดเร็ว และเป็นธรรม ประเทศต่าง ๆ ในโลกต่างมีบทบัญญัติกรณีของการละเมิดอำนาจศาล มีบทลงโทษมากน้อย ต่างกันแล้วแต่บริบทของแต่ละประเทศ มีทั้งอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนจนถึงจำคุกไม่เกินสองปี ในประเทศไทยบทลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลของศาลต่าง ๆ มีดังนี้ ศาลยุติธรรม ศาลทหาร โทษจำคุก ไม่เกินหกเดือน ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท ศาลปกครองและศาลรัฐธรรมนูญ โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท ความแตกต่างของบทอัตราโทษจำคุกและอัตราโทษปรับ สืบเนื่องจากศาลยุติธรรม และศาลทหารมีข้อพิพาทในคดีอาญาซึ่งคู่ความและพยานต้องมาเผชิญหน้ากันในการพิจารณาพิพากษาคดี ของศาล มีโอกาสกระทบกระทั่งกันได้มากจึงต้องกำหนดอัตราโทษสูงไว้เพื่อเป็นการป้องปรามการรบ ให้เกิดความเกรงกลัวในการกระทำของตนเอง ต่างกับคดีในศาลปกครองและศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาคดี เป็นระบบไต่สวน การเผชิญหน้าระหว่างคู่กรณีเกิดขึ้นน้อยโดยบางกรณีใช้เพียงมาตรการที่ไม่ใช่มาตรการ เชิงอาญาสั่งลงโทษโดยการไล่ออกจากบริเวณศาลก็สามารถที่จะระงับยับยั้งการกระทำอันเป็นการละเมิด อำนาจศาลนั้นและทำให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินต่อไปได้ แต่บางกรณีเมื่อใช้มาตรการที่ไม่ใช่มาตรการ เชิงอาญาเช่นว่านั้นแล้วแต่ผู้กระทำขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม หรือกรณีที่การกระทำนั้นส่งผลกระทบต่อการรักษา ความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล หรือส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมของศาลอย่างร้ายแรง หรือเป็นการกระทำที่ผู้กระทำไม่มีความเคารพยำเกรงต่อกฎหมายเกินกว่าจะใช้มาตรการที่ไม่ใช่มาตรการ เชิงอาญาหรือมาตรการใดมาตรการหนึ่งที่กำหนดไว้แต่เพียงอย่างเดียวได้ จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการ พิเศษให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยสามารถเลือกใช้วิธี ลงโทษทั้งมาตรการที่ไม่ใช่มาตรการเชิงอาญาหรือมาตรการเชิงอาญาวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี ตามมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง (ก) และ (ข) ลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ โดยฉบับล้นทันทีตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี

สำหรับโทษจำคุกที่กำหนดไว้ก็เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพบรรลุดุประสงค์ของ กฎหมายในการยับยั้งบุคคลที่จะกระทำการละเมิดอำนาจศาล แม้กฎหมายจะกำหนดให้ศาลสามารถ สั่งลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหกเดือน แต่ก็เป็นการกำหนดอัตราโทษชั้นสูงโดยไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำ ทำให้ศาล สามารถใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษชั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้ตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์ แห่งคดี นอกจากนี้ ศาลยังอาจใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ และอื่น ๆ รอกการ กำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับตัว ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดอีกก็ได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ อีกทั้งผู้ถูกกล่าว หายังสามารถอุทธรณ์ ฎีกา ได้แย้งการลงโทษจำคุกของศาลได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้งสองวิธี และกำหนดโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน จึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม ดำรงและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในบ้านเมืองและความน่าเชื่อถือของศาลในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมายในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันและได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยความยุติธรรมทั่วหน้ากัน เป็นมาตรการที่มีความเหมาะสม มีความจำเป็น และได้สัดส่วนหรือมีความสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิหรือเสรีภาพที่ประชาชนจะต้องสูญเสียไปอันเนื่องมาจากกฎหมายนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ แม้เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอยู่บ้าง แต่ไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

(นายวรวิทย์ กังศศิเทียม)

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ